

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
بیست و سه	پیشگفتار ویراست سوم
بیست و هفت	پیشگفتار ویراست دوم
بیست و نه	پیشگفتار چاپ اول
۱	فصل اول: نگرش‌های مسلط در زبان‌شناسی نظری امروز
۱	۱-۱ مقدمه
۲	۲-۱ انقلاب‌های علمی در زبان‌شناسی
۱۰	۳-۱ مبانی دستور زایشی
۱۷	۴-۱ آیا دستور زایشی به عنوان نگرش صورت‌گرای مسلط حقیقتاً انقلاب ...
۱۷	۱-۴-۱ کاوش پرسپوال در دیدگاه کوهن
۲۳	۲-۴-۱ تحلیل نیومایر
۲۴	۳-۴-۱ قضاوت‌های دیگر
۲۶	۴-۴-۱ پاسخ چامسکی
۲۹	۵-۱ زبان‌شناسی نقش‌گرا
۳۴	۱-۵-۱ گونه‌های مختلف نقش‌گرائی: شباهت‌ها و تفاوت‌ها
۳۹	۲-۵-۱ نقش و نقش‌گرائی
۴۰	۶-۱ زبان‌شناسی صورت‌گرا در مقایسه با زبان‌شناسی نقش‌گرا
۴۰	۱-۶-۱ تبیین‌های صورت‌گرایان و نقش‌گرایان
۵۳	۲-۶-۱ منشأ آغازین زبان
۵۹	۳-۶-۱ افق‌های تازه
۶۱	۷-۱ زبان‌شناسی شناختی

صفحه	عنوان
۶۵	۸-۱ رده‌شناسی زبان
۶۷	۹-۱ خلاصه
۶۸	فصل دوم: ساخت‌های نحوی
۶۸	۱-۲ مقدمه
۶۹	۲-۲ نخستین انگاره‌های زبانی
۷۱	۱-۲-۲ دستور مرحله‌ای محدود
۷۵	۲-۲-۲ دستور ساخت گروهی
۸۰	۳-۲-۲ نکات مقدماتی برای ارزیابی دستور ساخت گروهی
۸۳	۴-۲-۲ ارزیابی دستور ساخت گروهی
۸۵	۱-۴-۲-۲ فرایند نحوی ربط
۸۸	۲-۴-۲-۲ رخداد افعال کمکی
۹۱	۳-۴-۲-۲ ارتباط بین جمله‌های معلوم و مجهول
۹۳	۵-۲-۲ دستور گشتاری
۱۰۲	۳-۲ ملاک‌های سنجش دستورها
۱۰۹	۱-۳-۲ سنجش نظریه زبانی ۳۴
۱۱۳	۴-۲ نحو و معناشناسی
۱۱۶	۵-۲ معرفی و نقد کتاب ساخت‌های نحوی
۱۲۰	۶-۲ خلاصه
۱۲۱	فصل سوم: نخستین نظریه‌های معنایی
۱۲۱	۱-۳ مقدمه
۱۲۱	۲-۳ قلمرو معناشناسی
۱۲۲	۱-۲-۳ ابعاد نظریه معنایی
۱۲۴	۲-۲-۳ بررسی نظریه‌ای درباره نقش بافت در معنا
۱۲۷	۱-۲-۲-۳ نظریه‌ای درباره نقش بافت غیرزبانی در معنا
۱۲۸	۲-۲-۲-۳ نظریه‌ای درباره نقش بافت گفتمانی در معنا
۱۳۱	۳-۳ سازه‌های نظریه معنایی

صفحه	عنوان
۱۳۱	۱-۳-۳ لغت نامه و دستور
۱۳۲	۲-۳-۳ قواعد خوانش در کتز و فودور (۱۹۶۳)
۱۳۴	۳-۳-۳ ساختار و عملکرد لغت نامه و قواعد خوانش
۱۳۹	۴-۳ تکوین نظریه معنائی
۱۴۰	۱-۴-۳ قواعد خوانش در کتز و پستال (۱۹۶۴)
۱۴۱	۲-۴-۳ محل عملکرد قواعد خوانش معنا
۱۴۱	۱-۲-۴-۳ ضرورت نمودار زیرساختی در تعیین رابطه های دستوری
۱۴۵	۲-۲-۴-۳ توجیه ضرورت نمودار زیرساختی از بُعد گشتاری
۱۴۸	۳-۴-۳ نوع دوم قواعد خوانش
۱۴۹	۴-۴-۳ گشتارها و معنا
۱۵۵	۵-۳ همگانی ها
۱۵۵	۶-۳ انگاره زبانی کتز و پستال
۱۵۷	۷-۳ خلاصه
۱۵۸	فصل چهارم: نظریه معیار
۱۵۸	۱-۴ مقدمه
۱۵۹	۲-۴ خاستگاه دستور زایشی: دوره زبان شناسی دکارتی
۱۶۰	۱-۲-۴ جنبه خلاق کاربرد زبان
۱۶۴	۲-۲-۴ زبان و تفکر
۱۶۷	۳-۲-۴ انتقادهای چامسکی از هومبلت
۱۶۹	۴-۲-۴ پیشینه مفاهیم ژرف ساخت و روساخت
۱۷۱	۵-۲-۴ دستور همگانی و دستور یک زبان خاص
۱۷۸	۳-۴ نخستین انگاره کامل دستور زایشی گشتاری
۱۷۹	۱-۳-۴ توانش زبانی و کنش زبانی
۱۸۳	۲-۳-۴ توصیف های زبان شناس و ارزیابی آنها
۱۸۳	۱-۲-۳-۴ مسئله تعیین صحت یا سقم توصیف های زبان شناس از ...
۱۸۵	۲-۲-۳-۴ مسئله ارزیابی و عمق توصیف های زبانی
۱۹۰	۳-۳-۴ حوزه پایه

صفحه	عنوان
۱۹۰	۱-۳-۳-۴ نحوه ارائه اطلاعات حوزه پایه در دستورهای سنتی
۱۹۳	۲-۳-۳-۴ نحوه ارائه اطلاعات حوزه پایه در دستور گشتاری
۲۰۹	۴-۳-۴ ژرف ساخت‌ها و گشتارها
۲۰۹	۱-۴-۳-۴ بازنگری درباره اختیاری بودن گشتار مجهول
۲۱۳	۲-۴-۳-۴ بازنگری درباره حذف گشتارهای مرکب
۲۱۶	۳-۴-۳-۴ ترتیب عملکرد قواعد زبانی
۲۱۷	۴-۴-۳-۴ صافی بودن گشتارها
۲۱۸	۵-۴-۳-۴ توصیف دستور
۲۱۹	۵-۳-۴ انگاره نظریه معیار
۲۲۱	۶-۳-۴ برخی از مسائل باقی مانده
۲۲۱	۱-۶-۳-۴ مرز بین نحو و معناشناسی
۲۲۷	۲-۶-۳-۴ ساختار واژگان
۲۳۵	۴-۴ خلاصه
۲۳۶	فصل پنجم: معناشناسی زایشی
۲۳۶	۱-۵ مقدمه
۲۳۷	۱-۱-۵ مقایسه مختصری بین نظریه معیار و معناشناسی زایشی
۲۳۸	۲-۵ پیدایش معناشناسی زایشی
۲۳۸	۱-۲-۵ چامسکی (۱۹۶۵)
۲۴۰	۲-۲-۵ لیکاف (۱۹۶۵/۱۹۷۰)
۲۵۱	۳-۲-۵ راس (۱۹۶۹)
۲۵۳	۴-۲-۵ لیکاف و راس (۱۹۶۷/۱۹۷۶) و مکالی (۱۹۶۷، ۱۹۶۸ و ۱۹۷۰)
۲۵۳	۱-۴-۲-۵ لیکاف و راس (۱۹۶۷/۱۹۷۶)
۲۵۴	۲-۴-۲-۵ مکالی (۱۹۶۷): حذف ژرف ساخت
۲۵۵	۳-۴-۲-۵ مکالی (۱۹۶۸): درج واژه در دستور گشتاری فاقد ژرف ساخت
۲۶۲	۴-۴-۲-۵ مکالی (۱۹۷۰): انگلیسی به عنوان یک زبان VSO
۲۶۶	۵-۲-۵ لیکاف (۱۹۷۰، ۱۹۷۱a)
۲۷۸	۳-۵ بسط معناشناسی زایشی

صفحه	عنوان
۲۷۹	۱-۳-۵ لیکاف (۱۹۷۱a)
۲۸۰	۲-۳-۵ راس (۱۹۷۰)
۲۸۰	۱-۲-۳-۵ ویژگی‌های جمله‌های کنشی
۲۸۱	۲-۲-۳-۵ ژرف ساخت مرکب برای جمله‌های ساده خبری
۲۸۱	۳-۲-۳-۵ ویژگی‌های بند پایه ژرف ساخت مرکب جمله‌های ساده خبری
۲۸۵	۳-۳-۵ لیکاف (۱۹۷۲، ۱۹۷۱b)
۲۹۲	۴-۵ افول معناشناسی زایشی
۲۹۲	۱-۴-۵ چامسکی (۱۹۷۰)
۲۹۹	۲-۴-۵ فودور (۱۹۷۰)
۳۰۰	۱-۲-۴-۵ استدلال اول: عدم اشتقاق فعل سببی ساده از فعل سببی مرکب
۳۰۱	۲-۲-۴-۵ استدلال دوم: دو قید زمان در جمله‌های سببی مرکب و ساده
۳۰۲	۳-۴-۵ برمن (۱۹۷۴)
۳۰۶	۵-۵ خلاصه
۳۰۷	فصل ششم: دستور حالت
۳۰۷	۱-۶ مقدمه
۳۰۹	۲-۶ فیلمور (۱۹۶۸، ۱۹۶۹)
۳۱۰	۱-۲-۶ مقوله وجه
۳۱۳	۲-۲-۶ گزاره
۳۱۵	۳-۲-۶ قاعده تعیین فاعل روساختی
۳۱۹	۴-۲-۶ ژرف ساخت جمله‌های مرکب در دستور حالت
۳۲۱	۵-۲-۶ عملکرد گشتارها در تغییر معنا
۳۲۲	۳-۶ انتقاد چامسکی (۱۹۷۲b)
۳۲۴	۴-۶ اصلاحات و تعدیل‌ها: فیلمور (۱۹۷۰، ۱۹۷۷)
۳۳۱	۵-۶ خلاصه
۳۳۲	فصل هفتم: دستور رابطه‌ای
۳۳۲	۱-۷ مقدمه

صفحه	عنوان
۳۳۳	۲-۷ شکل‌گیری دستور رابطه‌ای
۳۳۴	۱-۲-۷ جانسون (۱۹۷۴)
۳۳۵	۱-۲-۷ نارسائی‌های نظریه‌های زبانی در تعیین فاعل و مفعول
۳۳۸	۲-۱-۲-۷ معرفی شالوده دستور رابطه‌ای
۳۴۲	۳-۱-۲-۷ ضرورت گنجانیدن رابطه‌های دستوری در نظریه زبانی
۳۴۷	۲-۲-۷ دستور رابطه‌ای متأخر (۱۹۸۳، ۱۹۸۴، ۱۹۹۰)
۳۴۷	۱-۲-۲-۷ معرفی چند اصطلاح در دستور رابطه‌ای
۳۵۷	۲-۲-۲-۷ قوانین دستور رابطه‌ای
۳۶۵	۳-۷ نحو و معنا در دستور رابطه‌ای
۳۶۶	۱-۳-۷ مقایسه دستور رابطه‌ای با نظریه‌های قبلی
۳۶۸	۲-۳-۷ دستاوردها و کاستی‌های نحوی دستور رابطه‌ای
۳۶۹	۴-۷ انشعاب‌ها
۳۶۹	۱-۴-۷ دستور قوس‌های جفتی
۳۷۲	۲-۴-۷ نظریه انطباق
۳۷۳	۵-۷ خلاصه
۳۷۴	فصل هشتم: نظریه معیار گسترده و نظریه معیار گسترده اصلاح شده
۳۷۴	۱-۸ مقدمه
۳۷۵	۲-۸ نظریه معیار گسترده
۳۷۶	۱-۲-۸ محدودیت و متغیر
۳۷۹	۲-۲-۸ اصل A بر روی A
۳۸۲	۳-۲-۸ محدودیت گروه اسمی مرکب
۳۸۵	۴-۲-۸ محدودیت ساخت همپایه
۳۸۷	۵-۲-۸ محدودیت بند متمم فاعلی
۳۸۹	۶-۲-۸ شرط برونداد
۳۹۰	۷-۲-۸ محدودیت‌های ژرف ساختی و روساختی
۳۹۱	۸-۲-۸ محدودیت حافظ ساخت
۳۹۲	۹-۲-۸ ارتقا

صفحه	عنوان
۳۹۴	۸-۲-۱۰ خوانش معنا
۳۹۴	۸-۲-۱۰-۱ دلایل گسترش نظریه معیار
۳۹۷	۸-۲-۱۰-۲ دو گام معنایی در گسترش نظریه معیار
۴۰۲	۸-۳ نظریه معیار گسترده اصلاح شده
۴۰۴	۸-۳-۱ شرط ساخت - متکی
۴۰۴	۸-۳-۲ شرط جمله زمان دار
۴۰۵	۸-۳-۳ شرط فاعل مشخص
۴۰۷	۸-۳-۴ شرط همجواری
۴۱۰	۸-۳-۵ مفهوم ردّ و پیامدهای آن
۴۱۳	۸-۴ تعدیل ها و افق های پیش رو
۴۱۴	۸-۵ خلاصه
۴۱۵	فصل نهم: نظریه حاکمیت و مرجع گزینی و نظریه اصل ها و پارامترها
۴۱۵	۹-۱ مقدمه
۴۱۷	۹-۲ مبانی دستور همگانی
۴۱۷	۹-۲-۱ اصل ها و پارامترها
۴۱۸	۹-۲-۱-۱ مثال هایی درباره پارامتر
۴۱۹	۹-۲-۲ دانش زبانی اهل زبان
۴۲۱	۹-۳ دستور همگانی: زیر مجموعه های متشکل از قواعد
۴۲۱	۹-۳-۱ واژگان و نحو
۴۲۵	۹-۳-۲ قواعد صورت آوایی
۴۲۶	۹-۳-۳ قواعد صورت منطقی
۴۲۸	۹-۳-۴ مثال هایی درباره چهار سطح زبانی
۴۳۰	۹-۳-۵ اصل فرافکنی
۴۳۲	۹-۴ دستور همگانی: زیر مجموعه های متشکل از اصل ها
۴۳۲	۹-۴-۱ نظریه تحدید
۴۳۸	۹-۴-۲ نظریه حاکمیت
۴۳۹	۹-۴-۲-۱ تسلط

صفحه	عنوان
۴۴۰	۲-۲-۴-۹ تسلط سازه‌ای
۴۴۴	۳-۴-۹ نظریهٔ حالت
۴۴۵	۱-۳-۴-۹ حالت ساختاری
۴۴۷	۲-۳-۴-۹ صافی حالت
۴۵۱	۳-۳-۴-۹ حالت ذاتی
۴۵۲	۴-۳-۴-۹ حالت بخشی استثنائی
۴۵۴	۴-۴-۹ نظریهٔ تتا
۴۵۵	۱-۴-۴-۹ عدم ارتباط بین حالت‌های نحوی و معنایی
۴۵۶	۲-۴-۴-۹ یک نقش تتا برای هر حالت نحوی
۴۵۷	۳-۴-۴-۹ نقش‌های تتا در ژ- ساخت
۴۵۹	۴-۴-۴-۹ حرکت سازه به سوی جایگاه فاقد نقش تتا
۴۶۰	۵-۴-۴-۹ تعمیم برزیو
۴۶۱	۶-۴-۴-۹ معیار تتا
۴۶۲	۵-۴-۴-۹ نظریهٔ نظارت
۴۶۳	۱-۵-۴-۹ ضمیر انتزاعی
۴۶۴	۲-۵-۴-۹ مقایسهٔ ردّ با ضمیر انتزاعی
۴۶۸	۶-۴-۴-۹ نظریهٔ مرجع‌گزینی
۴۶۹	۱-۶-۴-۹ مقولهٔ حاکم
۴۷۰	۲-۶-۴-۹ مقید بودن
۴۷۱	۳-۶-۴-۹ تبیین‌های نظریهٔ مرجع‌گزینی
۴۷۶	۴-۶-۴-۹ جایگاه ضمیر انتزاعی در نظریهٔ مرجع‌گزینی
۴۸۰	۷-۴-۴-۹ اصل مقولهٔ تهی
۴۸۴	۵-۴-۴-۹ تصریح‌ها و تعدیل‌ها
۴۸۴	۱-۵-۴-۹ چهار پرسش دربارهٔ دانش زبان
۴۸۴	۱-۱-۵-۴-۹ دانش زبان متشکل از چیست؟
۴۸۵	۲-۱-۵-۴-۹ دانش زبان چگونه فراگرفته می‌شود؟
۴۸۵	۱-۲-۱-۵-۴-۹ مسئلهٔ افلاطون
۴۸۶	۳-۱-۵-۴-۹ دانش زبان چگونه به کار گرفته می‌شود؟

صفحه	عنوان
۴۸۶	۴-۱-۵-۹ سازوکارهای فیزیکی ای که جوهر مادی دانش زبان ...
۴۸۷	۵-۱-۵-۹ مفهوم ساخت
۴۸۸	۲-۵-۹ قواعد ایکس تیره
۴۸۹	۱-۲-۵-۹ نمودارهای درختی دوشاخه‌ای
۴۹۰	۲-۲-۵-۹ تعدیل‌های دیگر در قواعد ایکس تیره
۴۹۳	۳-۲-۵-۹ تعدیلی در واژگان
۴۹۴	۴-۲-۵-۹ افزوده
۴۹۶	۵-۲-۵-۹ تعدیلی در ساختار گره گروه تصریف
۵۰۰	۳-۵-۹ جمع‌بندی تعدیل‌هایی در نحو ایکس تیره
۵۰۵	۶-۹ خلاصه
۵۰۶	فصل دهم: دستور واژی - نقشی
۵۰۶	۱-۱۰ مقدمه
۵۰۹	۲-۱۰ واقعیت روان‌شناختی گشتارها
۵۱۳	۳-۱۰ ساختار نظریه
۵۱۴	۱-۳-۱۰ رابطه‌ها یا ارتباط‌ها؟
۵۱۵	۲-۳-۱۰ حذف گشتارها از فرضیه توانش
۵۱۶	۳-۳-۱۰ ارکان نظریه دستور واژی - نقشی
۵۱۹	۱-۳-۳-۱۰ بخش نحو
۵۲۴	۴-۳-۱۰ قواعد حشو واژی
۵۲۴	۱-۴-۳-۱۰ شیوه نمایش قاعده مجهول در دستور واژی - نقشی
۵۲۵	۵-۳-۱۰ حاشیه‌ها: فرامتغیرها
۵۳۲	۶-۳-۱۰ شروط همگانی
۵۳۲	۱-۶-۳-۱۰ شرط انحصار
۵۳۳	۲-۶-۳-۱۰ شرط تمامیت و شرط پیوستگی
۵۳۵	۷-۳-۱۰ نظارت نقشی
۵۳۹	۸-۳-۱۰ نظارت سازه‌ای
۵۳۹	۱۸-۳-۱۰ نظارت سازه‌ای در جمله‌های دارای پرسشواره

صفحه	عنوان
۵۴۲	۱۰-۱-۱۸۳ سازه تهی و مقایسه آن با ردّ
۵۴۴	۱۰-۲-۸۳ نظارت سازه‌ای در جمله‌های دارای بند موصولی
۵۴۴	۱۰-۲-۸۳ مبتدا
۵۴۵	۱۰-۲-۸۳ مبتداسازی
۵۴۶	۱۰-۳-۹ نظارت ارجاعی
۵۴۷	۱۰-۳-۱۰ حاکمیت
۵۴۷	۱۰-۴-۴ تحولات جاری
۵۴۷	۱۰-۴-۱ استفاده از قواعد ایکس تیره برای نمایش ساخت سازه‌ای
۵۴۸	۱۰-۴-۲ بازنگری در بحث نظارت
۵۴۸	۱۰-۴-۳ انطباق بین نقش‌های تتا و نقش‌های دستوری
۵۵۱	۱۰-۵ خلاصه
۵۵۳	فصل یازدهم: دستور ساخت گروهی تعمیم‌یافته و دستور ساخت گروهی هسته‌بنیان
۵۵۳	۱۱-۱ مقدمه
۵۵۶	۱۱-۲ دستور ساخت گروهی تعمیم‌یافته
۵۵۷	۱۱-۲-۱ حذف توالی از سازه‌های قواعد
۵۶۰	۱۱-۲-۲ فراقاعده‌ها
۵۶۱	۱۱-۲-۲-۱ فراقاعده مجهول
۵۶۳	۱۱-۲-۲-۲ فراقاعده حرکت بند
۵۶۵	۱۱-۲-۳ مقوله‌های مشتق/مقوله‌های مرخّم
۵۷۰	۱۱-۲-۳-۱ رفع ضرورت گشتارهای مبتداسازی و حرکت پرسشواره
۵۷۵	۱۱-۲-۴ اصل‌های 'نظارت مطابقه'، 'مشخصه‌های هسته'، و 'مشخصه‌های انتها'
۵۸۰	۱۱-۲-۵ رابطه‌های دستوری
۵۸۲	۱۱-۲-۶ انگاره معنائی
۵۸۵	۱۱-۳-۳ دستور ساخت گروهی هسته‌بنیان
۵۸۶	۱۱-۳-۱ واژگان
۵۹۲	۱۱-۳-۲ نحو
۵۹۳	۱۱-۲-۳-۱ بازنگری در مفهوم ردّ

صفحه	عنوان
۵۹۴	۳-۳-۱۱ مرجع‌گزینی
۵۹۵	۴-۳-۱۱ معنا و کاربرد
۵۹۷	۴-۱۱ خلاصه
۵۹۸	فصل دوازدهم: برنامهٔ کمینه‌گرا
۵۹۸	۱-۱۲ مقدمه
۶۰۰	۲-۱۲ کلیات
۶۰۳	۳-۱۲ دربارهٔ مفهوم 'برنامه' و مباحث فلسفی مرتبط با آن
۶۰۵	۱-۳-۱۲ سبک گالیله‌ای و نقش علم فیزیک
۶۰۶	۲-۳-۱۲ وحدت‌بخشان و کثرت‌بخشان
۶۰۸	۴-۱۲ زبان‌شناسی زیستی
۶۱۱	۱-۴-۱۲ ادغام
۶۱۳	۵-۱۲ سه عامل در طراحی زبان
۶۱۶	۱-۵-۱۲ انتقال بار تبیین
۶۱۸	۲-۵-۱۲ از کارائی توصیفی تا ورای کارائی تبیینی
۶۱۹	۶-۱۲ نحوهٔ پیدایش زبان
۶۲۱	۱-۶-۱۲ ادغام بیرونی و درونی
۶۲۲	۲-۶-۱۲ نظریهٔ روگرفتی حرکت
۶۲۳	۷-۱۲ گام نحوی
۶۲۶	۸-۱۲ انتقاد به نظریه حاکمیت و مرجع‌گزینی و نظریهٔ اصل‌ها و پارامترها
۶۲۷	۹-۱۲ دو رویکرد به توصیف نحوی جمله‌ها
۶۲۹	۱-۹-۱۲ رویکرد اشتقاقی
۶۳۱	۲-۹-۱۲ رویکرد بازنمودی
۶۳۱	۱۰-۱۲ سیمای 'فرض کمینه‌گرای قوی'
۶۳۵	۱۱-۱۲ شرح فرایند ادغام
۶۴۱	۱۲-۱۲ حرکت
۶۴۲	۱-۱۲-۱۲ حرکت هسته به هسته
۶۴۶	۲-۱۲-۱۲ حرکت پرسشواژه

صفحه	عنوان
۶۴۹	۳-۱۲-۱۲ حرکت موضوع
۶۴۹	۱-۳-۱۲-۱۲ ارتقاء فاعل به فاعل
۶۵۰	۲-۳-۱۲-۱۲ مجهول سازی
۶۶۰	۴-۱۲-۱۲ حرکت مشخصه ها / جذب / تراوش
۶۶۱	۱-۴-۱۲-۱۲ نظریه بازیابی
۶۶۴	۲-۴-۱۲-۱۲ محل عملکرد نظریه بازیابی
۶۶۴	۵-۱۲-۱۲ اصل خوانش کامل
۶۶۶	۱۳-۱۲ فرافکنی های بیشینه جدید
۶۶۶	۱-۱۳-۱۲ گروه فعلی هسته ای و گروه فعلی پوسته ای
۶۷۲	۲-۱۳-۱۲ سه گروه نحوی تازه در حاشیه چپ
۶۷۲	۱-۲-۱۳-۱۲ ساخت مبتدا - خبری
۶۷۴	۲-۲-۱۳-۱۲ ساخت کانون - پیش انگاره
۶۷۷	۳-۲-۱۳-۱۲ گروه نیرو
۶۷۸	۳-۱۳-۱۲ گروه نمود
۶۸۱	۴-۱۳-۱۲ تعدیل های بوورز
۶۸۱	۱-۴-۱۳-۱۲ گروه اسناد
۶۸۴	۲-۴-۱۳-۱۲ گروه گذرا
۶۸۶	۱۴-۱۲ انگاره برنامه کمینه گرا
۶۸۶	۱۵-۱۲ خلاصه
۶۸۸	فصل سیزدهم: نظریه بهینگی
۶۸۸	۱-۱۳ مقدمه
۶۸۸	۲-۱۳ آغاز تحول
۶۹۱	۳-۱۳ سازوکارهای نظری
۶۹۲	۴-۱۳ دستاورد
۶۹۳	۵-۱۳ تحلیل و تبیین
۶۹۳	۱-۵-۱۳ واج شناسی
۶۹۳	۱-۱-۵-۱۳ شاهی از زبان هلندی و انگلیسی

صفحه	عنوان
۶۹۵	۱۳-۱-۲ شاهدی از زبان فارسی
۶۹۷	۱۳-۵-۲ نحو
۶۹۹	۱۳-۶ گسترش
۷۰۰	۱۳-۷ خلاصه
۷۰۱	کتابنامه
۷۲۰	واژه‌نامه فارسی به انگلیسی
۷۴۰	واژه‌نامه انگلیسی به فارسی
۷۶۰	نمایه اصطلاحات
۷۷۷	نمایه نام‌ها

کوته‌نوشته‌ها

نشانه	معنا	نشانه	معنا
acc	مفعولی	FocP	گروه کانون
Adv	قید	ForceP	گروه نیرو
Af	وند	GEN M	جنسیت: مذکر
ag	عامل	H	هسته
AGR	مطابقه	HFC	اصل مشخصه‌های هسته
AGRP	گروه مطابقه	i	نمایه
AspP	گروه نمود	I	امر
Aux	فعل کمکی	I	تصریف
BSE	پایه فعلی	INFL	عنصر تصریف
C	متمم‌نما؛ هسته متمم‌نما	IP	گروه تصریف
C''	گروه متمم‌نما	K	سازه حالت‌نما
CAP	اصل نظارت مطابقه	LF	صورت منطقی
CAT	مقوله نحوی	M	فعل وجهی
COMP	متمم‌نما	N	اسم
CP	گروه متمم‌نما	Neg	منفی
d	حرف تعریف	NP	گروه اسمی
Det	حرف تعریف	NUM	شمار
DP	گروه حرف تعریف	OBJ	مفعول صریح
e	تهی	OBJ ₂	مفعول دوم
FFP	اصل مشخصه‌های انتها	P	حرف اضافه
FIN	فعل زمان‌دار؛ بند زمان‌دار	PCASE	حالت حرف اضافه‌ای

نشانه	معنا	نشانه	معنا
PER	شخص	sing	مفرد
PF	صورت آوایی	Spec	مشخص گر
pl	جمع	SUBCAT	زیر مقوله
PLU	جمع	SUBJ	فاعل
PP	گروه حرف اضافه‌ای	SVO	فعل میانی
Pr	هسته اسناد	t	رَد
PRED	گزاره	T	حرف تعریف
Prep-Phrase	گروه حرف اضافه‌ای	TopP	گروه مبتدا
Pres	زمان حال	TP	گرهٔ فرافکنی پیشینهٔ زمان = جمله
PRO	ضمیر انتزاعی	TP	گروه زمان
pro	ضمیر فاعلی محذوف	Tr	گذرا
PrP	گروه اسناد	TrP	گروه گذرا
pt	پذیرا	V	فعل
Q	پرسشی	VCOMP	گروه فعلی متمم
Q	سور	V ^{max}	گرهٔ فرافکنی پیشینهٔ فعلی
QP	گروه سور	VP	گروه فعلی
RE	ضمیر انعکاسی	Wh	پرسشواژه
RELN	نسبت (معنایی)/ معنای واژه	vP	گروه فعلی کوچک
S	جمله	VSO	فعل آغازی
SG	مفرد		

نورزده

نشانه‌های قراردادی

↑ و ↓	اشراف بلافصل
↕ و ↗	اشراف مقید
<	این نشانه برای نمایش توالی خطی به کار می‌رود و تعبیر آن این است که گرهی که در سمت چپ این نشانه واقع می‌شود باید پیش از گرهی که در سمت راست آن قرار دارد ظاهر شود.
!*	تخطی مهلک
∅	تهی
Δ	جایگاه تهی
∃	دست کم یکی
[]	سازه نحوی
[شماره]	شماره‌های محصور در داخل قلاب در مقابل نمودارها، مثال‌ها و امثال آن به شماره آنها در متن اصلی اشاره دارد.
*	گزینه 'دارای محدودیت تخطی پذیر'
☞	گزینه بهینه
#	مرز جمله
↑↑	منظور
↓↓	ناظر
*	وجود علامت * (ستاره) در ابتدای هر مثال، نشانه غیردستوری بودن آن است.
∇	همه
/	یا
←	رجوع کنید به

تقدیم به:

پدر و مادرم

آموزگاران، دبیران، و استادانم

همسر و فرزندانم

و

دانشجویانم

بیست و یک

پیشگفتار ویراست سوم

در ده سال گذشته، تحولات بسیار حائز اهمیتی در زبان‌شناسی نظری روی داده است. به ویژه در چارچوب 'برنامه کمینه‌گرای' چامسکی، که وی اکنون آن را جلوه بارزتری از 'زبان‌شناسی زیستی' می‌داند، هم بازنگری بینشی صورت گرفته است و هم بازنگری‌های نظری و مفهومی صرفاً زبان‌شناختی. بازنگری بینشی‌ای که چامسکی در سال‌های اخیر مطرح کرده این است که پیش‌تر او دو عامل را در طراحی، شکل‌گیری، و یادگیری زبان انسان دخیل می‌دانست: (۱) عامل 'زیستی و ژنتیکی'، و (۲) 'تجربه' (یعنی قرار گرفتن در معرض داده‌های یک زبان). در آثار اخیر چامسکی (مانند چامسکی ۲۰۰۵) عامل سومی به دو عامل پیش‌گفته به صراحت و با تأکید افزوده شده است. عامل سوم 'قوانین فیزیکی' است، یعنی اصولی که خاص قوه نطق نیستند. این بازنگری بینشی در کنار بازنگری‌های نظری و مفهومی صرفاً زبان‌شناختی به تفصیل در فصل دوازدهم کتاب (با عنوان برنامه کمینه‌گرا) شرح داده شده‌اند. تصور می‌کنم در این ویراست، تحولات عمده و اساسی یک دهه گذشته معرفی شده و کتاب اکنون روزآمد شده است.

در سال‌هایی که ویراست دوم کتاب *زبان‌شناسی نظری* را تدریس کرده‌ام و بازخوردهای دانشجویان را تجربه کرده‌ام احساس نمودم که برخی مفاهیم نظری مطرح‌شده در نظریه حاکمیت و مرجع‌گزینی و نظریه اصل‌ها و پارامترها نیاز به شرح بیشتر دارد. در ویراست سوم کوشیده‌ام آن ملاحظات را ملحوظ بدارم. در برخی از فصل‌های دیگر کتاب هم، از جمله در فصل اول، مطالب را قدری گسترش داده‌ام.

صاحب این قلم دو وجه اشتراکِ مرتبط بین مطالعات زبان‌شناختی در دهه ۲۰۱۰ میلادی مشاهده می‌نماید. اول اینکه، همه مطالعات جدی و روش‌مند زبان‌شناسی امروز نظریه‌بنیاد هستند و طبعاً هر نظریه هم خاستگاه فلسفی و در نتیجه روش‌شناختی و تبیینی ویژه خود را دارد. امروز، پژوهش‌های زبان‌شناختی مبتنی بر یکی از چارچوب‌های نظری زیرند:

(الف) زبان‌شناسی صورت‌گرای غالباً زایشی،

(ب) زبان‌شناسی نقش‌گرا/کارکردگرا،

(ج) زبان‌شناسی شناختی،

(د) رده‌شناسی زبان.

دوم اینکه، همه نظریه‌های زبان‌شناختی امروز درصدد دستیابی به 'همگانی‌های زبان' هستند. نیاز به گفتن نیست که نوع همگانی هر نظریه تابع خاستگاه فلسفی و روش‌شناختی آن نظریه است. راقم این سطور امیدوار است در ویراست سوم کتاب *زبان‌شناسی نظری: پیدایش و تکوین دستور زایشی* زمینه آشنائی دانشجویان زبان‌شناسی و رشته‌های مرتبط و همچنین علاقه‌مندان به نظریه‌های زبان‌شناسی را با دستاوردهای جدید این حوزه مطالعاتی و بنیان‌های فلسفی و فکری این حوزه فراهم نموده باشد.

مایلم نکته‌ای را درباره انتخاب واژه‌های 'پیدایش' و 'تکوین' در عنوان کتاب یادآوری^۱، تأکید، و تصریح کنم. آنچه اکنون می‌توان آن را 'نحله زایشی' خواند، با دو اثر با عنوان *ساخت منطقی نظریه زبانی* (چامسکی ۱۹۵۵) و *ساخت‌های نحوی* (چامسکی ۱۹۵۷) آغاز شد. بنابراین، می‌توان دقیقاً زمانی را معین کرد که در آن زمان شاهد 'پیدایش' 'نحله زایشی' هستیم. اما این نحله که مبنایی شد برای پژوهش‌های زبان‌شناختی بر پایه بنیان‌ها و مفاهیم زایشی از آن زمان تا کنون دستخوش تحول و دگرگونی بینشی، نظری، توصیفی، تحلیلی، و تبیینی فراوان شده

۱. بنگرید به پیشگفتار چاپ اول، بندهای ۲/۸، ۲/۹، و ۲/۱۰.

است. این تحولات و دگرگونی‌ها را واژه 'تکوین' پوشش می‌دهد. افزون بر این تکوین کلان، در درون شاخه‌های جوانه‌زده از بدنه اصلی زبان‌شناسی زایشی نیز می‌توان از نقطه آغاز هر شاخه، و از تحولات و دگرگونی‌هایی سخن گفت که متعاقباً در آن شاخه روی داده است. این تحولات و دگرگونی‌ها مراحل تکوینی آن شاخه را نشان می‌دهند. به عنوان نمونه، در نخستین انگاره دستور زایشی گشتاری (چامسکی ۱۹۵۷)، جایگاه بخش معنا و بخش صرف روشن نیست و خاستگاه فلسفی این دستور نیز آشکار نیست. اما در چارچوب نظریه معیار دستور زایشی گشتاری (چامسکی ۱۹۶۵)، این ابهام‌ها برطرف شده است. پس می‌توان از تکوین انگاره آغازین دستور زایشی گشتاری بین مقطع ۱۹۵۷ و ۱۹۶۵ سخن گفت. به همین ترتیب، در چارچوب نظریه حاکمیت و مرجع‌گزینی، شاهد تحولات و دگرگونی‌هایی هستیم که با نظریه اصل‌ها و پارامترها معرفی می‌شوند. اما نظریه حاکمیت و مرجع‌گزینی با انتشار کتاب *خطابه‌هایی در حاکمیت و مرجع‌گزینی* (چامسکی ۱۹۸۱) آغاز شد و نظریه اصل‌ها و پارامترها (چامسکی ۱۹۸۶a و ۱۹۸۶b) گونه تکوین‌یافته نظریه حاکمیت و مرجع‌گزینی است. به همین ترتیب، در معناشناسی زایشی (فصل پنجم)، دستور حالت (فصل ششم)، دستور رابطه‌ای (فصل هفتم)، دستور واژی - نقشی (فصل دهم)، دستور ساخت گروهی (فصل یازدهم)، برنامه کمینه‌گرا (فصل دوازدهم)، و نیز در دیگر فصل‌ها به روشنی می‌توان از 'پیدایش' و 'تکوین' هر یک از این نظریه‌ها سخن گفت.

تحولات فلسفی و نظری شش دهه اخیر در زبان‌شناسی، که شخصیت‌های دوران‌ساز جهان پدیدآورنده یا احیاکننده آنها بوده‌اند، پیشینه‌ای دو هزار و چند صد ساله در تمدن بشر را با خود حمل می‌کند. انتقال و بیان این مفاهیم و مباحث به زبان فارسی باید هم مستند باشد و هم نزدیک و وفادار به جوهره آن مفاهیم. در این امر، واژه‌گزینی و اصطلاح‌سازی بخش مهمی از آن رسالت را برعهده دارند. مفاهیمی که در این کتاب معرفی و تشریح شده‌اند مفاهیم ساده‌ای نیستند زیرا درباره پدیده‌ای سخن می‌گویند که آن پدیده، که ویژه انسان است و موهبتی است بی‌بدیل، ماحصل

هزاران سال تطوّر است و از این رو پدیده‌ای است بسیار پیچیده. بنابراین، سخن مستند و دقیق گفتن درباره‌ی آن در آن سطح که شایسته آن است نمی‌تواند سخن آسان و ساده‌ای باشد. اما این اهتمام بسیار لذت‌بخش، خشنودکننده، آگاهی‌بخش، و آموزنده است و بی‌گمان گامی نیز در جهت بومی‌تر کردن علم زبان‌شناسی در ایران و همچنین تقویت بیشتر زبان فارسی در مقام زبان علم به شمار می‌رود. شایسته است مراتب امتنان خود را از

- استاد دکتر احمد احمدی، رئیس فرهیخته و ارجمند سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)،
- جناب آقای دکتر مهدی احمدی، مدیر مبتکر و پرتلاش گروه زبان‌شناسی سمت،
- جناب آقای دکتر محمود جوان، مدیر محترم اداره تدوین سمت،
- سرکار خانم مریم جابر ویراستار ارشد و نکته‌بین آن سازمان، که در مقام دانش‌آموخته زبان‌شناسی، پیشنهادهای موشکافانه، متعهدانه، و بسیار فراتر از وظیفه ارائه نمود و به آموزشی‌تر کردن کتاب کمک شایانی کرد،
- سرکار خانم مریم کشوری کارشناس کوشا و بانگیزه گروه زبان‌شناسی سمت،
- سرکار خانم میچکا کتاب‌الله‌زاده، مسئول واحد تجدید چاپ سازمان سمت، و
- مسئول بسیار دقیق امور گرافیکی نمودارها، نمونه‌خوانی، کنترل فنی و صفحه‌آرایی نهائی این کتاب،
- صمیمانه، و با احترام وافر از بن جان ابراز نمایم. توفیق خدمات روزافزون آن سازمان محترم را به علوم انسانی از خداوند یگانه خواستارم.

محمد دبیرمقدم
شهریور ۱۳۹۵

پیشگفتار ویراست دوم

کتاب حاضر ویراست جدید زبان‌شناسی نظری: پیدایش و تکوین دستور زایشی است. در این ویراست، تغییرات زیر اعمال شده است:

- (۱) فصل 'برنامه کمینه گرا' (فصل دوازدهم) که در چاپ اول کوتاه و مختصر بود اکنون گسترش یافته و مفصل و کاملاً روزآمد شده است.
- (۲) فصل تازه‌ای با عنوان 'نظریه بهینگی' (فصل سیزدهم) به کتاب افزوده شده است.

(۳) فصل اول با عنوان 'نگرش‌های مسلط در زبان‌شناسی نظری امروز' (و گاه بعضی فصل‌های دیگر) با توجه به منابع جدید تکمیل شده است.

(۴) همه فصل‌ها بخش‌بندی موضوعی شده است.

(۵) در پایان هر فصل بخشی با عنوان 'خلاصه' اضافه شده است.

(۶) اصلاحات ویرایشی و گاه محتوایی در سرتاسر کتاب انجام شده است.

(۷) تعدادی از 'برابر نهاد'ها تعدیل یافته و به 'اصطلاح' نزدیک شده است.

(۸) اکنون شماره همه مثال‌ها، نمودارها، و شکل‌ها فارسی است و به طور یکدست در سمت راست آنها آمده است. شماره آنها در متن اصلی (متنی که از آن نقل شده) در سمت چپ مثال، نمودار، یا شکل در درون قلاب جای داده شده است. از استاد بزرگوار آقای دکتر احمد احمدی، رئیس محترم سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، که با محبت خود اینجانب را ترغیب نمودند که جای اصلی این کتاب به عنوان کتاب دانشگاهی در سلسله انتشارات سمت می‌باشد صمیمانه سپاسگزارم. از آقای دکتر سید طه مرقاتی، معاون محترم پژوهشی سمت، دکتر ارسلان گلفام استاد محترم دانشگاه تربیت مدرس، سرکار

بیست و هفت

خانم شهره روغنی مدیر محترم پژوهشی سمت، و آقای مهدی احمدی دبیر محترم گروه زبان‌شناسی سمت که در مراحل مختلف انتقال این اثر به سمت تلاش فراوان کردند تشکر می‌کنم. خانم مریم جابر دانش‌آموخته رشته زبان‌شناسی و ویراستار سمت در ویرایش کتاب بسیار کوشش کرد. از ایشان و دیگر کارکنان محترم که در نشر این اثر سهیم‌اند متشکرم.

پس از انتشار چاپ اول کتاب، به طرق گوناگون مورد لطف و تشویق استادان، دانشجویان، و پژوهشگران قرار گرفتم. در مواردی هم پیشنهادهایی برای بهبود کار دریافت کردم. لازم می‌دانم مراتب امتنان خود را از همه آن عزیزان که بر من منت گذاشتند و نظرات خود را با اینجانب در میان نهادند ابراز دارم. همچنان چشم به راه دریافت دیدگاه‌ها، پیشنهادهای و توصیه‌های خوانندگان گرامی هستم.

محمد دبیرمقدم

زمستان ۱۳۸۲

پیشگفتار چاپ اول

کتاب زبان‌شناسی نظری: پیدایش و تکوین دستور زایشی به توصیف عمده‌ترین رویکرد زبانی در نیمه دوم قرن بیستم میلادی و آغاز هزاره سوم پرداخته است. دستور زایشی مکتبی مسلط و غالب در زبان‌شناسی نظری امروز است و مجموعه‌ای از نظریه‌های زبانی را که جملگی بر دو باور فلسفی و زبان‌شناختی زیر استوارند دربر می‌گیرد: (الف) برخی از ویژگی‌های زبان زیستی و فطری‌اند و از این‌رو کودک هنگام تولد مجهز به آنهاست و (ب) بارزترین جنبه زبان ساختار صوری و ریاضی‌گونه آن است. این مکتب از پیشینه‌ای کهن برخوردار است زیرا ریشه در مطالعات زبانی دستورنویس هندی پانینی (قرن چهارم پیش از میلاد)، آراء فلسفی افلاطون (قرن چهارم پیش از میلاد)، و تفکرات عقل‌گرایانه دکارت (قرن هفدهم میلادی) دارد. احیاکننده این آراء و افکار در قرن بیستم آورام نوآم چامسکی زبان‌شناس شهیر امریکائی (متولد هفتم دسامبر ۱۹۲۸ در شهر فیلادلفیا واقع در ایالت پنسیلوانیا) است. در کتاب اخیری که به شرح زندگی چامسکی اختصاص یافته (بارسکی ۱۹۹۷) آمده است که وی یکی از مهم‌ترین شخصیت‌های قرن بیستم است و درباره او گفته‌اند که برای نسل‌های آینده آنگونه خواهد بود که گالیله، دکارت، نیوتن، یا پیکاسو برای نسل کنونی است. در فهرست ده‌نفره شخصیت‌های تمام اعصار و قرون در فهرستگان هنر و علوم انسانی مربوط به سال‌های ۱۹۸۰ تا ۱۹۹۲ نام وی در جایگاه هشتم قرار دارد و برخی از ناموران پیش از او عبارت‌اند از شکسپیر، ارسطو، افلاطون، و فروید و پس از او نام هگل آمده است. چامسکی تا سال ۱۹۹۷ افزون بر هفتاد کتاب و بیش از هزار مقاله در زبان‌شناسی، فلسفه، سیاست علوم شناختی، و روان‌شناسی نوشته است و هم‌اکنون استاد برجسته مؤسسه فناوری

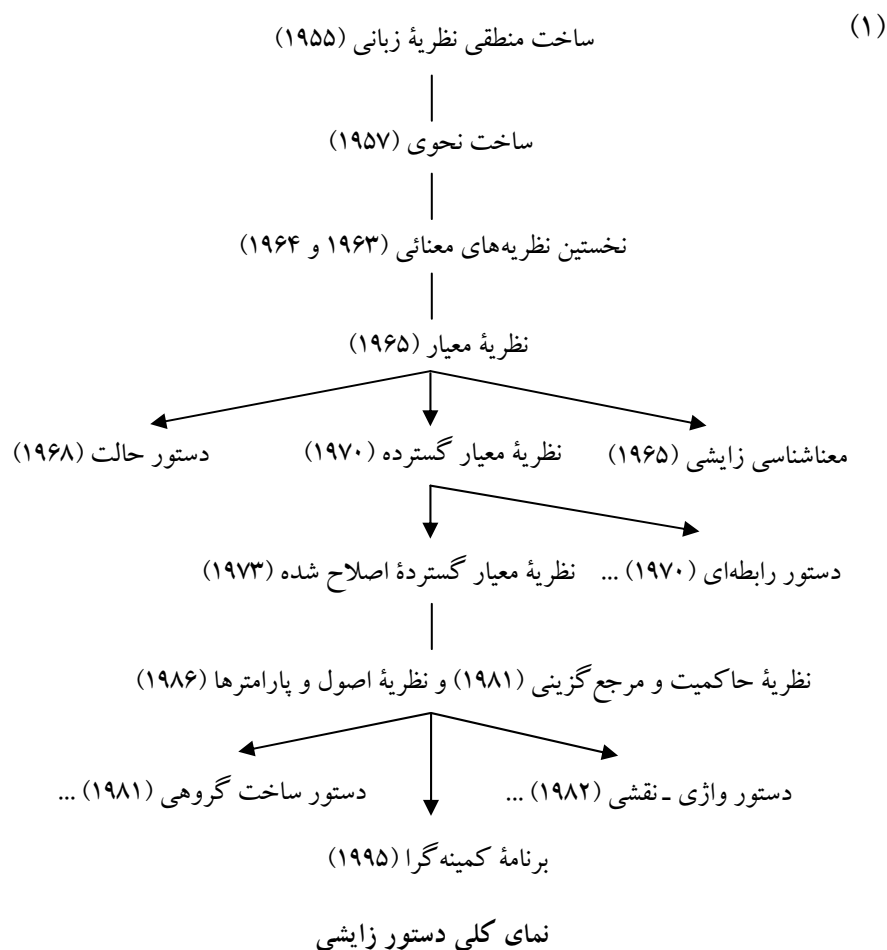
بیست‌ونه

ماساچوست (ام.آی.تی.) است (همان منبع، ص ۳ و ص ۲۱۹، پی‌نوشت ۲).
چامسکی در سال ۱۹۴۹ میلادی تحصیلات دوره‌ی لیسانس خود را در دانشگاه
پنسیلوانیا به پایان رساند. رساله‌ی او در آن مقطع تحصیلی درباره‌ی عبری نو بود. آن
رساله بعد تعدیل و گسترش یافت و در سال ۱۹۵۱ به عنوان رساله‌ی فوق لیسانس ارائه
شد. نیل اسمیت در پیشگفتار کتاب چامسکی (۲۰۰۰a) گفته است که آن اثر
مقدماتی "سرآغاز دستور زایشی نوین بود" (ص Vi). چامسکی نیز رساله‌ی ۱۹۵۱
خود را "نخستین اثر نوین در دستور زایشی" خوانده است (۲۰۰۰b، ص ۴۳). اما
اولین کتابی که معرف دستور زایشی است کتاب ساخت منطقی نظریه زبانی، نوشته
چامسکی، است که تاریخ نگارش (و نه نشر) آن سال ۱۹۵۵ است.^۱ دستور زایشی،
یا به تعبیر نگارنده، مکتب زایشی، که انقلابی در زبان‌شناسی و علوم شناختی دانسته
می‌شود اکنون تبدیل به درختی تنومند شده است. بدنه و تنه اصلی نمایانگر خط
فکری شخص چامسکی و جمع‌گیری از پیروان اوست و شاخ و برگ‌های آن
انشعاب‌هایی‌اند که از آن جوانه زده‌اند و در تکوین آن دستور و شکل‌دهی
چهره‌های امروزی آن تأثیرگذار بوده‌اند. نمودار ۱ نمای کلی این درخت را ترسیم
کرده است.

در این کتاب پیدایش و تکوین نظریه‌های زبانی مذکور در نمودار ۱ در قالب
فصل‌های جداگانه معرفی خواهند شد. پیش از ورود به مباحث آن نظریه‌ها، در فصل
مقدمه از سه رویکرد غالب و مسلط در زبان‌شناسی نظری امروز یعنی زبان‌شناسی
صورت‌گرا، زبان‌شناسی نقش‌گرا، و زبان‌شناسی شناختی صحبت خواهد شد و در
دیگر فصل‌های کتاب (فصل‌های دوم تا دوازدهم) نظریه‌های نام برده شده در نمودار
۱ شرح داده خواهند شد.

در نگارش این کتاب، که دوازده سال طول کشید، هدف‌ها و ملاحظات
مندرج در مفاد ۲/۱ تا ۲/۱۰ مورد نظر نگارنده بوده‌اند.

۱. مطالب فوق در این پاراگراف را در این ویراست افزوده‌ام.

(۲/۱) تألیف کتابی که معرف چهره واقعی دستور زایشی باشد. نگارنده تلاش کرده است که بر اساس منابع اصلی و دست اول این دستور خواننده را از مسیری که این نظریه‌ها پیموده‌اند هدایت کند و بدین سان تصویری واقعی از سیر تحولات نظری به دست دهد. اگرچه بی‌گمان این هدایت بیانگر استنباط، شناخت، و فهم نگارنده از این نظریه‌ها و از این رو منعکس‌کننده منظر وی به رخدادهاست لیکن پرهیز از یک‌سویی و گرایش به یک نظریه و بزرگ‌نمایی آن و نادیده گرفتن دستاوردهای انشعاب‌های این دستور یا بی‌مهری نسبت به آنها همواره مورد توجه نگارنده بوده است.

سی‌ویک

- (۲/۲) برطرف کردن خلأ نظری موجود در زبان‌شناسی امروز ایران از دل مشغولی‌های جدی نگارنده بوده است.
- (۲/۳) فراهم نمودن زمینه لازم برای دانشجویان و پژوهشگران برای راه‌یابی به متون تخصصی رشته را نیازی مبرم تشخیص دادم.
- (۲/۴) معادل‌سازی برای اصطلاحات تخصصی جدید یک ضرورت است.
- (۲/۵) جنبه آموزشی کتاب مورد تأکید ویژه بوده است.
- (۲/۶) حداقل دانش و معلومات زبان‌شناسی برای ورود به کتاب مد نظر بوده است تا اینکه علاوه بر دانشجویان زبان‌شناسی برای پژوهشگران و دانشجویان رشته‌های مرتبط و نیز علاقه‌مندان به مسائل زبان و زبان‌شناسی و نظریه‌های زبانی نیز قابل استفاده باشد.
- (۲/۷) هر مفهومی که معرفی و توصیف شده مستند است، به این معنا که نخستین منبع (یا منابع) اصلی‌ای که مفهوم را مطرح کرده مورد استناد واقع شده و مبنای توصیف قرار گرفته است. در انتخاب مثال‌ها نیز این پایبندی به متون اصلی رعایت شده است و به این خاطر است که اکثر قریب به اتفاق مثال‌ها از زبان انگلیسی است.^۱ همچنین از آنجا که در مقایسه با زبان انگلیسی (و بعضی زبان‌های دیگر) میزان پژوهشی که در این چارچوب‌ها در مورد زبان فارسی انجام شده بسیار اندک است و توصیف‌ها و تحلیل‌های انجام شده نیز بحث‌انگیز است، نگارنده ترجیح داده است از مثال‌ها و شواهد فارسی استفاده نکند.
- (۲/۸) تلاش شده است که تحولات نظری با توجه به سیر زمانی رخداد آنها ارائه شود و از این رو نمایانگر مراحل تکوینی این دستور باشد.
- (۲/۹) در معرفی ائشعاب‌ها از تنه اصلی این دستور نیز سیر پیدایش و تکوین هر

۱. در سرتاسر کتاب مثال‌ها و نمودارهای بسیاری از منابع مختلف نقل شده‌اند. برای متمایز کردن شماره این مثال‌ها و نمودارها در منبع اصلی از شماره آنها در کتاب حاضر، شماره‌های مربوط به منبع اصلی را در قلاب، []، جای داده‌ام.

انشعاب بر اساس منابع اصلی توضیح داده شده است.
(۲/۱۰) افزون بر ترسیم مراحل تکوینی نظریه‌ها، چهره کنونی و به روز آنها نیز با جزئیات لازم توصیف شده است.

در مدت نگارش این کتاب استاد گرانمایه، جناب آقای دکتر علی‌اشرف صادقی، همواره مشوق نگارنده بود و یکی از منابع ارزشمند مورد نیازم را با سخاوت علمی بی‌نظیر خود در اختیارم نهاد. در مراحل مختلف تألیف کتاب از گفتگوی حضوری و تبادل نظر با تعدادی از زبان‌شناسانی که در پیدایش و یا تکوین نظریه‌های زبانی مورد وصف تأثیرگذار بوده‌اند بهره فراوان برده‌ام. به ویژه مایلم مراتب قدردانی خود را از جورج لیکاف (دانشگاه کالیفرنیا در برکلی)، رونالد لانگاکر (دانشگاه کالیفرنیا در سان‌دیگو)، چارلز فیلمور (دانشگاه کالیفرنیا در برکلی)، رابین لیکاف (دانشگاه کالیفرنیا در برکلی)، جون برزنن (دانشگاه استنفرد)، و آیوان ساگ (دانشگاه استنفرد) ابراز دارم.